

pa tako preprosto, da ne bo učencem nikake težave pripravljalo. Na najboljše prostore se sade hruške in jabolka, na najslabeyše pa češplje, orehi in črešnje. Priporoči se jim tudi pravi kostanj, ker cvete v ravno istem času, ko se čebelna paša pretrga, je torej imeniten za čebelarje, pa tudi njegov les je jako dober.

Povedati ima učitelj še marsikaj drobnosti, ki so bolj ali manj važne za bodoče gospodarje, katere jim bo pa pravil lahko na vrtu, ko mu bodo pomagali cepljence saditi, ali pa bodo gledali, kadar bo sam obrezoval v drevnici. Zadnji dan ponavljavne šole naj jim razloži še enkrat imenitnost sadjarstva, in zapustili bodo šolo z najboljšimi sklepi.

Naši dopisi.

S Tolminskega. O učiteljskih in šolskih razmerah na Goriškem nameravam pisati obširneje. Za sedaj naj mi bode dovoljeno le par opazk.

Učiteljstvo na Goriškem, rekši v vsi Primorski, je edino in ima jasno pot pred seboj. Poteguje se za bedno stanje in obsoja napade kakor en mož. Tu ni več govora o par rogoviležih. Kakor smo v vsi deželi enoglasno obsodili neumestno pisanje nekaterih primorskih cenj. listov, tako protestujemo še odločneje, da bi bili učitelji v službi namestnika g. Goëssa proti lastnemu narodu, čegar verni sinovi smo in ostanemo.

Da je naše gibanje za izboljšanje gmotnega stanja opravičeno, priznava celo preprosto ljudstvo. Da pa ni to gibanje v soglasju s časom in z vseobsežnimi zahtevami zastopnikov, gg. poslancev naših, je umevno. A kaj pomaga, ko se to vprašanje ne da več odlašati! In zaradi tega ni obsojati učiteljstva.

Tako naivni pa tudi nismo, da bi vse vzeli za čisto zlato in golo resnico, kar kdo piše ali govori. Strašiti in terorizovati se ne pustimo od nobenega. Imamo svoje mnenje in svoje prepričanje. Vse korake zasledujemo pazljivo. In v to smo menda opravičeni, da kakor volivci in državljani imamo svoje mnenje o teh korakih, seveda ne da bi žalili koga. Jaz svarim nekatero cenj. časopisje na Primorskem, naj ne piše o itak že obupnem učiteljstvu v tonu, v kakoršnjem je začelo pisati. Nezapupnost med ljudstvom in učiteljstvom bi bila gotovo usodepolna.

Faktična resnica je, da ima učiteljstvo na Goriškem 240, 300, 400, 500 in 600 gl. letne plače, in pripoznano je vsestransko, da s tem učiteljstvo ne more živeti. Vemo, kdo je največ temu kriv, saj nismo slepi. A uganjka nam ostane, da enakoštevilni italijanski gg. poslanci, ki so na Dunaju deloma v opoziciji, dosežajo v deželi toliko uspehov in čestokrat na škodo slovenskemu narodu!

S Tolminskega. Učiteljsko društvo za tolminski okraj je imelo svoj odbor že več let v Kobaridu, a pri zadnjem občnem zboru so bili voljeni v društveni odbor učitelji v Tolminu in iz bližne okolice. Dne 4. t. m. se je ustanovil odbor in sicer tako-le: Andrej Vrtovec, učitelj v Tolminu, predsednik; Matija Kenda, učitelj-voditelj v Volčah, tajnik; Josip Kenda, učitelj-vod. v Dol. Tribuši, blagajnik; Ivan Širca, nadučitelj-voditelj v Tolminu, predsednika namestnik; Ivan Grželj, nadučitelj-voditelj pri Sv. Luciji, odbornik. Pri tej seji se je sklenila enoglasna obsodba glede na neumestno pisavo cenjene „Soče“ proti opravičenim težnjam učiteljstva. Ta obsodba se primerno formulira in v časnikih objavi. Učiteljski odbor z vsemi omenjenimi člani je obenem tudi odsek okraj. učiteljske knjižnice. Sklenilo se je tudi na to stran delati in knjižnico urediti ter denar plodonosno naložiti. Dogovorili smo se po potrebi imeti tudi vsak mesec odborove seje.

S Tolminskega. Čč. gg. tovariši! Glede na to, da naše ljudstvo na Goriškem skoraj izključljivo le našim

opravičenim težnjam nasprotni časopis bere in tako večinoma tudi naši čč. gg. tovariši, ker nimajo prilike in tudi ne sredstev, da bi brali in si omislili še drugih časnikov; glede dalje na to, da se za vse drugo . . . in tudi za povišanje plač manj potrebnim na račun naših davkoplačevavcev brez posebnih pomislekov obilo denarja dobi, le za stradajočega učitelja ga ni, sicer bi pognali zemljišča in hiše naših posestnikov na boben, uvažujoč še mnogo drugih vzrokov, zavijanj, pačenj dejstev in resnic itd., se mi zdi potrebno, da bi spisali učitelji na Goriškem brošuro s primernim, pravičnim in resničnim zapopadkom ter jo razdelili po naših čč. gg. tovariših med naše ljudstvo. Zato bi bilo potrebno nekaj denarja. Prosim, naj bi se o tem nasvetu preudarjalo in, ako se za potrebno spozna, izvršilo.

—c.

Iz Tomišlja. Tri četrt ure zahodno od Iga ali dve uri južno od Ljubljane se nahaja pod Krimom precejšnja vas Tomišelj in hkrati tudi kot samostojna politiška občina tega imena. Polnih 12 let je bila tu eskurendna šola, katero je učiteljstvo z Iga oskrbovalo. Poslednja leta pa je krajni šolski svet uvidel, da je treba zidati novo šolo. V začetku je mislil na enorazrednico, a število šolodolžnih otrok je raslo zmeraj za dvorazrednico. Uvidevši, da bo treba čez malo časa šolo razširiti v dvorazrednico, se je udal dobremu nasvetu, da zida za dva razreda takoj, četudi še niso bili nabrani novci zadostovali. V enem letu se je dobil prostor in nastala je lepa, sedaj popolno dogotovljena stavba. Mnogo truda je imel krajni šolski svet, a tega se ni ustrašil. Ker se je bila dogotovljenost v pozno jesen zavlekla, je bilo treba poslopje takoj kolaudirati, blagosloviti in pričeti s poukom.

Dne 11. m. m. je sklenil krajni šolski svet, da se bolj v domačem krogu brez šumeče slavnosti novo šolsko poslopje že v par dneh blagoslovi. V naglici se postavi nekaj mlajev in pripravi drugih priprav. V nedeljo, dne 13. m. m. po večernici gre šolska mladina iz cerkve „Roženvenške Matere božje“ paroma zbrana, moleča litanije med zvonjenjem in pokanjem topičev pred novo šolo. Domači duhovnik g. J. Knific blagoslovi šolo zunaj in znotraj in potem vstopi v šolsko sobo mladina, katero so spremljali mnogi roditelji. Prišlo je k slavnosti tudi izansko učiteljstvo. G. Knific nagovori krajni šolski svet, starše in otroke: Ako Gospod ne zida, zastonj se trudijo drugi. Bog nas je obvaroval nesreče na tej stavbi. Velike zasluge gre do krajnemu šolskemu svetu in njega načelniku, ki se ni ustrašil ne potov ne stroškov. Priznati je mnogo požrtvovalnosti učiteljstvu na Igu, g. nadučitelju Fr. Troštu in učitelju gosp. Jos. Reichu. Ona sta se trudila z osnovo načrtov, s stroškovnikom, z vsestransko podporo pri gradbi novega šolskega poslopja in z marljivim večletnim oskrbovanjem in vodstvom eskurendne šole v Tomišlju. Čast jima! Opominja starše do njihove dolžnosti za šolo, otroke pa, da svoje prihodnje učiteljstvo zvesto slušajo in se pridno uče sebi v prid in korist.

G. nadučitelj Trošt pravi: Deset let sem bil šolski voditelj tej šoli, danes pa izročam vodstvo tu navzočemu novemu nadučitelju, S. Punčahu, kateri naj bi hotel istotako navajati mladino na pravi pot omike. Pri pouku naj bi gojil tri lepe in povsod čislane cvetke: Trdno vero, toplo ljubezen do domovine in nevenljivo zvestobo do presvetlega cesarja. Pri zidanju šole se je mogoče veliko štedilo, kar nam priča račun, kateri je za dva ali tri tisoč goldinarjev manjši od stroškovnika. Zelo pomenljivo je to, da se je šola dovršeno zgradila v jubilejskem letu 50 letnice cesarja Fr. J. I. — Otroci, ko boste že odrasli, se boste še vedno spominjali, kdaj je šola nastala. Zakličimo tedaj presvetlemu cesarju trikrat „živio“!

Domači nadučitelj se zahvalno izraža posameznikom za brezmejne požrtvovalnosti in se veseli pri tej slavnosti izdatne udeležbe od strani roditeljev. Ta obilna udeležba naj bi pomenila pridni obisk šole, kateri edini pripomore k dobremu napredku. Upa, da ga bo mladina rada slušala in da bode v nji našel dobre otroke. Spomni se Slomska. Iz pridnih dečkov zrastó enkrat marljivi gospo-

darji in iz dobrih deklie skrbne gospodinje. Govornik sklene z besedami berilne vaje v drugi čitanki „Sola“:

Potrebna je šola za mlade ljudi;
In blagor je temu, ki prav se uči.
Omiko, razumnost in zlahno srce
Nauki ti šolski obilo dele.
Kdor to si osvoji, je dosti bogat,
Naj bode kdorkoli, al' star ali mlad.

Noč se je bližala, ljudstvo in otroci so se razšli na dom. S. P.

Iz kranjskega okraja. (Zborovanje „učiteljskega društva za kranjski šolski okraj.“) [Konec.] Važni pa se mi zde predlogi, katere je stavil v izboljšanje materialnega stanja „Učiteljskega konvikta“. Predlogi se glase:

1.) Odboru učiteljskega društva za kranjski šolski okraj se naroča, da stori potrebne korake, da se ustanove v kranjskem okrajnem glavarstvu tri okrajna učiteljska društva in sicer eno z sedežem v Kranju, drugo v Skofji Loki in tretje v Trziču.

2.) Zavezi slovenskih učiteljskih društev naj se pošlje uloga, naj ista dela na to, da se v zmislu današnjega govora pomnože učiteljska društva po Kranjskem in Primorskem.

3.) Zavezi slovenskih učiteljskih društev se predlaga, da ukrene vse potrebno, da prevzame izdelovanje in zalogo šolskih zvezkov v lastno režijo. Zaveza naj postavi to vprašanje na dnevni red prihodnje glavne skupščine.

4.) Založniki šolskih knjig naj se pozovejo, da primerno prispevajo za učiteljski konvikt.

5.) Naše učiteljsko društvo se izreče za to, da se strokovna lista preuredita tako, da postani „Popotnik“ pedagogičski a „Učit. Tovarish“ šolsko političski list. Oba lista bodita lastnina „Zaveze“ ter naj izhajata v Ljubljani, središču Slovenije.

6.) Vsako učiteljsko društvo naj je naročeno na oba strokovna lista.

Pričujoče točke so bile po živahni debati soglasno sprejete in sicer 1. in 2. brez dostavka, 3. pa z dostavkom gospoda Luznarja, da se naj tudi založniki šolskih knjig pritegnejo k prispevanju učiteljskega konvikta. Ta dostavek je zgoraj naveden pod točko 4.

5. in 6. predlog sta bila tudi neizpremenjeno sprejeta.

Odborov predlog, naj učiteljsko društvo za kranjski okraj priredi vsak 1. četrtek v mesecu shajališče v Kranju ali po dogovoru tudi kje drugje, se je stavil največ v ta namen, da vnanji tovariši, kateri pridejo po raznih opravkih v Kranj, vedo kje lahko dobé druge tovariše. Pri teh shajališčih bi se pogovarjali o raznih težnjah in okolnostih, katere se pripete učiteljem v službovanju. Odbor je sklenil vpeljati po zgledu štajerskih tovarišev takozvano vprašalno skrinjico. V vprašalni skrinjici bode odbor odgovarjal na razna vprašanja, katera stavijo tovariši o različnih šolskih slučajih, o katerih vprašavec sam ne bo vedel prave ukreniti.

Kdor pa bo hotel na kako vprašanje odgovor dobiti, mora vsaj en mesec prej ali v posebno nujnih slučajih 14 dni prej vprašanje odboru poslati, da se odbor sam zamore o dotičnem slučaju poučiti. Oba ta predloga sta bila radostno pozdravljena. Ker posameznih nasvetov ni bilo, je bilo zborovanje s tem končano, in predsednik zaključil zborovanje s trikratnim Slava-klicem Njegovemu Veličanstvu Francu Jožefu I.

Ko smo si še ogledali novo šolsko poslopje, katero je gotovo edina dvorazrednica na Kranjskem, ki ima tako lepo in tako prostorno stanovanje za nadučitelja kakor tudi drugega učitelja, smo se podali v bližnji prijazni Kranj.

Vnanji gosti so bili trije iz Ljubljane in sicer gg. Jakob Dimnik, E. Gangl in J. Režek.

Onim tovarišev našega okraja, kateri se niso udeležili zborovanja, sme v resnici žal biti, da niso prišli, zakaj zabava je bila ves čas prav prijetna, zborovanje pa poučno. Združeno je bilo torej prijetno s koristnim.

Vestnik.

Cesarjevo vladarsko petdesetletnico je Ljubljana jako slovesno praznovala. Bila je vsa v zastavah. Zjutraj je bila budnica. Ob 9. uri je imelo vojaštvo v cerkvi sv. Petra mašo. Ob 10. uri pa je bila v stolni cerkvi maša, katero je daroval knezoškof dr. Jeglič in katere so se udeležili vsi civilni, državni in avtonomni dostojanstveniki ter zastopniki raznih korporacij in jako mnogo občinstva. Po maši so se poklonile deželnemu predsedniku razne deputacije in prosile, naj sporoči izraz vdanosti in zvestobe na Najvišje mesto. V imenu „Slovenskega učiteljskega društva“, „Narodne šole“, „Vdovskega društva“ in „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta“ so se poklonili gg.: Režek, Dimnik, Razinger in Žumer. „Zaveza“ se je poklonila potem okrajnega glavarstva v Kranju.

Cesarja Franca Jožefa I. jubilejska ustanova za učiteljske sirote na Kranjskem: Gosp. Jožef Pintar, učitelj v Tunjicah, v imenu svoje obitelji, da poslavi zlati jubilej Nj. Veličanstva, 7·20 gld.; g. Pavel Borštnik, učitelj v Hinjah, 5·30 gld.; g. Peter Gross, nadučitelj v Zagorju ob Savi, 1·50 gld.; „učiteljsko društvo za postojnski šolski okraj“ jubilejski dar 25 gld.

Učiteljski konvikt: G. Rudolf Piš, učitelj v Cerknici, na knj. kr. podr. št. 120. 18 K; gđeni A. in B. Bisail, učiteljici v Trnovem, na knj. kr. podr. št. 168 in 167. 16 K.

Premembe v učiteljstvu. Učiteljica gđ. Viktorija Juvančič je premeščena v Postojino, učitelj v Nevljah, gosp. Pavel Gorjup pa v Kamnik. Začasna učiteljica v Mirni peči, gospod. Marija Arh je imenovana za definitivno učiteljico v Toplicah, učiteljici gđ. Pavli Brezovšek pa je dovoljen izstop iz učiteljske službe.

Nova enorazrednica. Deželni šolski svet je sklenil ustanoviti v Vrhovem enorazrednico.

K cesarju — za izboljšanje učiteljskih plač gre ta mesec deputacija slovenske, češke, poljske in nemške učiteljske „Zaveze“ ter Mu izroči spomenico, v kateri se prosi, da bi bilo učiteljstvo tako plačano, kakor državni uradniki zadnjih treh činovnih razredov. Prav tako!

Podporni sklad za bolno učiteljstvo v trajen spomin na cesarjevo petdesetletnico zbirajo vsi kr. okr. šolski nadzorniki hrvaški ter razpošiljajo te dni v ta namen poziv vsem učiteljskim društvom.

† **Baznik Anton**, učiteljskišnik IV. leta v Ljubljani, je umrl dne 27. listopada. Jetika je spravila marljivega in nadarjenega učiteljskišnika v prezgodnji grob. N. v. m. p.!

Gmotno stanje avstrijskega ljudskega učiteljstva. O tem vprašanju se je posvetoval odbor nemške avstrijske učiteljske zveze na Dunaju dne 20. m. m. ter med ostalim sklenil tudi to-le:

1. Odbor sestavi spomenico na Nj. Veličanstvo cesarja, v kateri se pojasni stanje učiteljstva in katera se bo izročila Nj. Veličanstvu še ta mesec po odposlancih avstrijskega učiteljstva pod vodstvom predsednika nemške učiteljske zveze.

2. Druga natančna spomenica se bo izročila ministrskemu predsedniku in naučenemu ministru.

3. Enaka spomenica se izroči tudi predsedstvom posameznih strank državnega zbora.

4. Vse slovenske in laške učiteljske zveze se povabijo, da se pridružijo temu podjetju nemškega avstrijskega učiteljstva.

5. V prošnji na državni zbor se povdarja posebno, da se spremeni § 55. drž. šol. zakona. (Učiteljske plače naj bodo take, kakoršne imajo državni uradniki zadnjih treh činovnih razredov.)

6. Češko učiteljstvo naj se obrne s spomenico do Mladočehov in fevdalnega veleposestva.

7. Deželne učiteljske zveze naj napnó vse sile, da primorajo deželne zборе, da rešijo vprašanje o učiteljskih plačah; posebno naj učiteljstvo na shodih, na katerih poročajo poslanci o svojem delovanju, interpeljujejo poslance, kako in kaj mislijo s povišanjem učiteljskih plač; več